

Leer

Vraag

Ontmoet

Lees

Doe

Zes redenen

voor jouw gemeente om vandaag de regierol op de gezinsaanpak geletterdheid te pakken.

Binnen een gemeente zijn meerdere organisaties betrokken bij de gezinsaanpak geletterdheid. Voor een succesvolle gezinsaanpak geletterdheid is het nodig dat lokaal de bestaande relevante expertise, materialen en activiteiten aan elkaar worden verbonden. Een dergelijke samenwerking vraagt om een goede aansturing door gemeenten. Het is daarom van belang dat zij hun rol pakken. Om gemeenten te bewegen deze rol te pakken hebben we 6 redenen op papier gezet. Deze ondersteunen jou, als bibliotheekmedewerker, om het gesprek met de gemeente te voeren.

1. Morele verantwoordelijkheid

We weten dat de eerste 1.000 dagen cruciaal zijn in het leven van een kind, ook op het gebied van de taalontwikkeling. In de eerste paar maanden voor, tijdens en na de zwangerschap wordt de basis gelegd voor vaardigheden en vermogens voor een gezond en kansrijk leven. Ouders zijn hierin een onmisbare schakel; zij hebben handvatten nodig om hun kinderen te ondersteunen in hun taalontwikkeling. Door de mogelijkheden en behoeften van (aanstaande) ouders centraal te stellen, zorgen we ervoor dat alle kinderen een kansrijke start krijgen.¹ Alleen op deze manier kunnen we de vicieuze cirkel van laaggeletterdheid doorbreken die van generatie op generatie wordt doorgegeven.

2. Integraal samenwerken loont

Laaggeletterdheid is een integraal maatschappelijk vraagstuk. Het heeft invloed op verschillende leefgebieden zoals onderwijs, gezondheid, geldzaken en werk. Binnen het werkgebied van de gemeente zullen er dus altijd meerdere organisaties betrokken zijn bij de aanpak van laaggeletterdheid en de gezinsaanpak. Aansturing van de lokale netwerksamenwerking vanuit de gemeente zorgt ervoor dat lokale expertise, interventies en materialen op een goede manier aan elkaar verbonden worden. Laagtaalvaardige gezinnen worden zo op de meest efficiënte en effectieve manier bereikt en ondersteund.² Dit resulteert erin dat een gemeente samen met haar partners bijdraagt aan hun gezamenlijke impactdoelstelling dat alle kinderen opgroeien in een taalrijke (thuis)omgeving en de basisvaardigheden ontwikkelen om mee te doen in de samenleving!

3. Streven naar een inclusieve samenleving

Om te participeren in de samenleving, heb je voldoende basisvaardigheden (taal, digitaal en gecijferdheid) nodig. In Nederland hebben 2,5 miljoen volwassenen hier echter moeite mee. Dit is ruim 14 procent van de volwassen bevolking. Dat heeft grote impact op het persoonlijke leven en de kwaliteit van leven. Beheers je deze vaardigheden onvoldoende? Dan kan dit invloed hebben op allerlei zaken, zoals werk, gezondheid en allerlei geldzaken.³

Kinderen die opgroeien in een taalarme thuisomgeving hebben minder kansen. 1 op de 9 ouders met minderjarige kinderen heeft moeite met basisvaardigheden. Deze kinderen lopen een veel groter risico om op latere leeftijd ook laaggeletterd te worden.⁴ Het maakt dus uit waar je wieg staat. Met de gezinsaanpak zetten we in op een taalrijke thuisomgeving en doorbreken we de cyclus van laaggeletterdheid. We geven op die manier zoveel mogelijk mensen de kans om volwaardig, zelfstandig en actief mee te doen in de samenleving. Iedereen doet mee! Dit sluit bij de meeste gemeenten aan op hun doelstellingen rondom de Lokale Inclusie Agenda.

4. Wetenschappelijke inzichten

Onderzoek toont aan dat ouders die hun kinderen regelmatig voorlezen en van jongs af veel met hen praten, daarmee een goede basis voor de taalontwikkeling van hun kinderen leggen. Wanneer deze activiteiten voor ouders echter minder vanzelfsprekend zijn, kan de taalontwikkeling van hun kinderen in het geding komen. Er worden (effectief bewezen) ouder-kindprogramma's ingezet om ouders bij de vroege geletterde ontwikkeling van hun kinderen te betrekken. Belangrijk in dergelijke programma's is dat zij maatwerk leveren: de activiteiten moeten zijn af stemmen op de behoeften en voorkeuren van kinderen en ouders. De VoorleesExpress is een goed voorbeeld van zo'n bewezen effectieve interventie.⁵ Ook de BoekStartcoach staat bekend als een werkende aanpak bij de ondersteuning van laagtaalvaardige gezinnen.⁶ De gemeente kan regie voeren op de inzet van dergelijke interventies in haar gezinsaanpak, om er daadwerkelijk met alle netwerkpartners aan bij te dragen dat alle kinderen opgroeien in een zo taalrijk mogelijke thuisomgeving!⁷

5. Kansen voor het verbinden van beleid

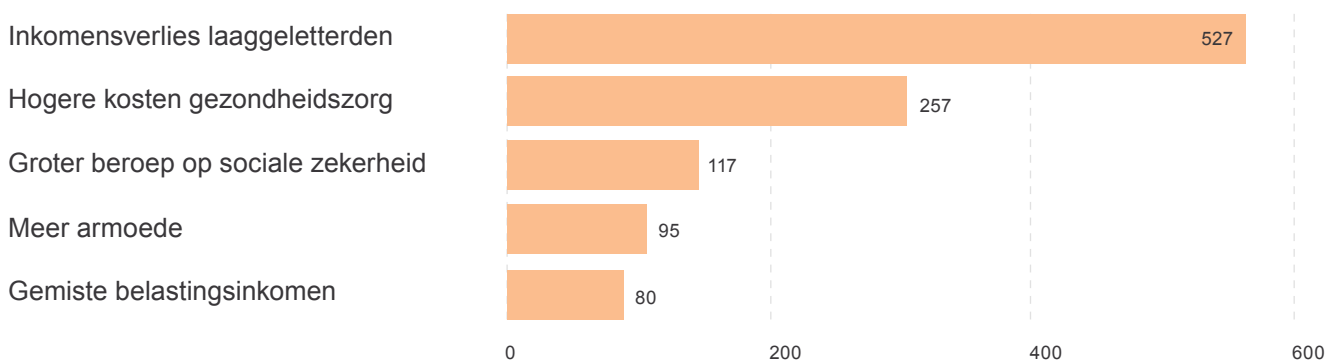
De gemeenten voeren reeds de regierol op laaggeletterdheid dan wel basisvaardigheden.⁸ Om te voorkomen dat het aantal mensen dat moeite heeft met basisvaardigheden groeit, moet er naast bestrijding óók ingezet worden op preventie. Laaggeletterdheid heeft niet alleen gevolgen voor lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden. Het heeft ook impact op het dagelijks leven, zoals op gezondheid, financiën

en welzijn.⁹ Geletterdheid – en het gebrek daaraan – ontstaat aan de basis: in het gezin en op latere leeftijd op school. Uit internationale onderzoeken als PIRLS en PISA en onderzoek van de Inspectie van het Onderwijs blijkt dat de leesvaardigheid van kinderen en jongeren de afgelopen jaren flink is gedaald.¹⁰ Het één is niet los te zien van het ander. Het is daarom van grote meerwaarde voor de gemeente om verschillende beleidsterreinen en programma's te verbinden om een groter effect te bereiken. Denk aan armoedebeleid, beleid kansengelijkheid, onderwijsachterstandenbeleid. Sluit als gemeente en bibliotheek aan bij het actieprogramma Kansrijke Start waarin gemeenten en alle professionals in het sociale en medische domein het belang van de eerste 1.000 dagen uitdragen en daar actief op inzetten: ook taal en geletterdheid zijn cruciaal voor een goede start van het jonge kind!¹¹ Naast Kansrijke Start kunnen gemeenten en bibliotheken ook aansluiten bij het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV)

6. Investeren in de toekomst

Laaggeletterdheid in Nederland kent aanzienlijke maatschappelijke kosten. Het kost jaarlijks bijna 1 miljard euro. Hogere gezondheidskosten, kosten voor uitkeringen, lagere productiviteit van de laaggeletterden die werken en gemiste belastinginkomsten zijn de grootste kostenposten (Price Waterhouse Coopers, 2017). Het is dus, ook voor de gemeente, een slimme investering om in te zetten op een gezinsaanpak geletterdheid. Elke euro voor vroege taal- en leesbevordering is goed besteed!¹²

Maatschappelijke kosten laaggeletterdheid in miljoenen euro's per jaar¹³

In gesprek met jouw gemeente(n)? Zorg ervoor dat je goed ingelezen bent in de lokale situatie:

- Bekijk de [website geletterdheidinzicht](#), wat valt op voor jouw gemeente(n)?
- Welke haakjes zie je in het coalitieakkoord?
- Welke andere beleidsstukken zijn interessant?
- Is het thema de afgelopen periode onderwerp van gesprek geweest in de gemeenteraad of commissies?
- Wat staat er in jullie regionale programma laaggeletterdheid?
- Bekijk de website: www.waarstaatjegemeente.nl

Meer weten? Ga naar gezinsaanpak.nl (voor gemeenten) en naar [Bnetwerk](#) (voor bibliotheken).

- 1 Zie ook de pagina van [Pharos over de eerste 1000 dagen van een kind](#).
- 2 Zie ook de publicatie '[Lezen lokaal verankeren](#)' over samenwerking in de gemeente.
- 3 Zie ook de pagina '[de basis over basisvaardigheden](#)' op het Expertisepunt Basisvaardigheden.
- 4 Lees hier meer over op de [website van Stichting Lezen en Schrijven](#).
- 5 Uit onderzoek blijkt dat de VoorleesExpress kinderen uit gezinnen in achterstandsposities weet te bereiken; het weet bij die kinderen positieve effecten te bereiken op een vaardigheid die essentieel is 1 voor de leesontwikkeling (verhaalbegrip) en er lijken door deelname positieve veranderingen in de thuisomgeving op te treden.
- 6 Bron: <https://basisvaardigheden.nl/kennisbank/evaluatie-van-de-inzet-van-boekstartcoaches>.
- 7 Meer weten?
 - Steensel, R. van, Fikrat-Wevers, S., Bramer, W., & Arends, L. (2019). Stimulering van geletterdheid met ouder-kindprogramma's voor kinderen in achterstandsituaties. Een meta-analyse van effecten en werkzame elementen. Amsterdam: Stichting Lezen.
 - Steensel, R. van & Broens, B. (2019). Werkt de VoorleesExpress? Effecten op woordenschat, verhaalbegrip en de geletterde thuisomgeving. Utrecht: Eburon. Stichting Lezen.
- 8 Zie ook de [pagina over gemeenten op Expertisepunt Basisvaardigheden](#).
- 9 Zie ook de [website van Stichting lezen en Schrijven](#).
- 10 Bron: <https://www.bibliotheeknetwerk.nl/artikel/de-bibliotheek-en-laaggeletterdheid>
- 11 Meer weten? Zie <https://www.kansrijkestartnl.nl/actieprogramma-kansrijke-start>
- 12 Bron: [Stichting Lezen en Schrijven](#)
- 13 Bron: Stichting Lezen en Schrijven <https://www.lezenenschrijven.nl/wat-doen-wij/oplossing-voor-je-vraagstuk/maatschappelijke-kosten-laaggeletterdheid>

Colofon

November 2024.

Deze publicatie is gemaakt door de Samenwerkende POI's Nederland op initiatief van de werkgroep gezinsaanpak.